

94(477)
У45

КРАЇНСЬКА ЗВИТЯГА І МУЖНІСТЬ

Хрестоматія
з військово-патріотичного
виховання української молоді

94(477)
У45

УКРАЇНСЬКА ЗВИТЯГА І МУЖНІСТЬ

ХРЕСТОМАТІЯ

З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

*Схвалено комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді
Науково-методичної Ради з питань освіти
Міністерства освіти та науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН

УДК 37.035.7
ББК 74.200
У45

Рецензенти:

професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка,
доктор історичних наук
Сергійчук В.І.

директор НДІУ МОН України,
академік, професор, доктор філологічних наук
Кононенко П.П.

завідувач відділу української етнології НДІУ МОН України,
кандидат історичних наук
Фігурний Ю.С.

*Схвалено комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді
Науково-методичної Ради з питань освіти
Міністерства освіти та науки України
(Протокол №1 від 30 жовтня 2008 року)*

Українська звитяга і мужність: Хрестоматія з військово-патріотичного виховання української молоді./Упор. Рудюк С.П. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010. — 576 с.

ISBN 978-966-10-0577-7

Пропонований посібник призначений для учасників дитячо-юнацької військово-спортивної патріотичної гри «Сокіл» («Джура») Українського козацтва, учнів і студентів, слухачів військових навчальних закладів, вчителів і викладачів навчальних закладів, військовослужбовців Збройних сил України, всіх, хто цікавиться українською військовою історією.

УДК 37.035.7
ББК 74.200

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-0577-7

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2010

Слово до читача

Непроста нинішня військово-політична ситуація довкола України змусила мене негайно укласти цю книгу. Вірю, що вона потрібна і матиме свого читача — Українського Лицаря. Того, хто збереже кордони України і забезпечить її могутність, кому ідея незалежної Української Держави дорога і свята. До нього звертаюся словами учасника Визвольних змагань українського народу 1917-1921 років генерал-четаря Віктора Курмановича:

«Ідея наша є така свята, що не тільки жити, але і вмерти для неї є замало!

Тому й закликаю я вас, усіх українських патріотів, — я, старий генерал Української Армії, — ідею збройної сили, що одинока добуде і збереже державу, голубити в серці несплямленою, українській збройній силі зберегти пошану і всіх, хто українською людиною є, хто духом і тілом спроможний, вступати в ряди війська і творити цю силу. Недалекий вже час, коли Батьківщина зажадає від вас звіту. Чи виконали ви заповіт, що вона вам дала?! Що вклали ви в її відбудову? Може, вже завтра звіт здавати мусите! Будьте готові!

Українське військо в нашій історії було і є взірцем лицарських чеснот і героїчної любові до Батьківщини. Воно виконало без закиду всі завдання, що на нього накладені були. Ми постійно звертаємось до цієї світлої традиції нашої зброї, ми її творимо».

Тож до роботи, читачу!

*Сергій Рудюк,
полковник*

ЗМІСТ

Слово до читача.....	3
Замість вступу. <i>Сергій Шелухин. Україна.</i>	4
Розділ I. Передісторія	5
<i>Павло Штепа. Україна в боротьбі з руйнівниками</i>	5
<i>Борис Монкевич. Воєнний дух і його значення</i>	41
<i>Михайло Колодзінський. Проблема війни</i> й воєнної доктрини в Україні та Європі в минулому.....	48
<i>Володимир Паїк. Корінь безсмертної України</i> й українського народу	61
<i>Геродот. Історія. Кн. IV. «Мельпомена»</i>	74
<i>Генріх Можаровський. Священний острів Ахілла</i>	77
<i>Юрій Луца. Pax Bosphoricum</i>	81
Чорноморська Картагена.....	84
Чорноморський Ганнібал	86
<i>Володимир Паїк. Гуни.</i>	88
<i>Григорій Василенко. Сколоти в Каталаунській битві</i>	91
<i>Анонім. Хозарська данина.</i>	103
Розділ II. Українська Київська держава	104
<i>Мирослав Мамчак. Святослав, Великий князь Київський.</i> ..	104
Війни з Угорщиною.....	107
<i>Анонім. Слово о Романі Великім</i>	108
<i>Олександр Переяславський. Українська воєнна доктрина</i> в битві на Куликовому полі	110
Розділ III. Козаччина	135
<i>Юрій Мицик. Битва під Оршею 1514 року</i>	135
<i>Анонім. Битва під Оршею 1515 року</i>	140
<i>Олександр Гуржій, Вадим Корнієнко. Воєнне мистецтво</i> Сагайдачного (московський похід 1617 року і Хотинська війна 1620 року).	147
<i>Всеволод Петрів. Стратегічні операції Богдана</i> Хмельницького під час війни 1648-1649 років.....	166
<i>Юрій Тис-Крохмалюк. Бої Хмельницького. Битва під</i> Батогом (1-2 червня 1652 р.)	187

<i>Юрій Мицик. Конотопська битва 1659 року</i>	203
<i>Микола Фененко. Слідами запорожців</i>	211
<i>Микола Фененко. Од Магдебурга до Фастова</i>	213
<i>Сергій Плачинда. Як українські козаки Відень врятували</i>	216
<i>Всеволод Петрів. Московсько-українська війна</i> (1708–1711 рр.).....	221
<i>Леонід Мельник. Прутський похід Петра I</i>	242
<i>Володимир Грабовецький. Олекса Довбуш.</i>	247
<i>Петро Мірчук. Коліївщина</i>	254
<i>Федір Щербина. Чорноморські пластуни</i>	285
<i>Тарас Шевченко. Розрита могила</i>	302
Розділ IV. Визвольні змагання 1917–1921 років	304
<i>Іван Франко. Поза межами можливого</i>	304
<i>Антін Чернецький. На грані нової доби</i>	313
<i>Петро Шекерик-Доників. Спроби січової організації</i> на Україні.....	315
<i>Степан Ріпецький. Маківка</i>	319
<i>Лев Шанковський. Чортківська офензива й II відворот</i> Галицької Армії.....	329
<i>Микола Міхновський. Самостійна Україна</i>	343
<i>Семен Збаразький. Крути</i>	350
<i>Борис Монкевич. Слідами новітніх запорожців.</i> Похід Болбочана на Крим.....	351
<i>Лев Шанковський. Зимовий Похід Армії УНР</i>	378
<i>Тарас Шевченко. Холодний яр</i>	385
<i>Сергій Литвин. Другий Зимовий Похід Армії Української</i> Народної Республіки.....	388
Базар.....	406
<i>Яків Гальчевський-Войнаровський. Проти червоних</i> окупантів (уривки).....	408
<i>Ренат Польовий. Василь Рябоконтъ – повстанський</i> отаман Кубані.....	417
<i>Симон Петлюра. В День свята Української Державності</i>	420
<i>Михайло Курах. Тим, що впали</i>	422
<i>Володимир Сергійчук. Південний Захід України</i>	423

Розділ V. Національно-визвольна боротьба 1939—1956 рр.....	430
<i>Олег Лащенко. Заповіт срібної землі</i>	<i>430</i>
<i>Микола Лебедь. Початок організованої збройної боротьби на Волині й Поліссі.....</i>	<i>435</i>
<i>Григорій Дем'ян. Командир Холмського тактичного відтинку УПА.....</i>	<i>474</i>
<i>Ярослав Малицький. Народний месник.....</i>	<i>482</i>
<i>Аретій Кравець. Медична служба Української Повстанської Армії у Визвольних Змаганнях 40—50-х років ХХ ст.....</i>	<i>484</i>
Науковий висновок про боротьбу УПА в 1940—1950-х роках ХХ ст.	488
<i>Вольфганг-Дітріх Гайке. Першій українській дивізії — з нагоди проголошення Декларації про державний суверенітет України в липні 1990 року</i>	<i>490</i>
<i>Тарас Гунчак. У таборах для військовополонених.....</i>	<i>493</i>
<i>Едуард Харитонов. Визволення чи окупація?.....</i>	<i>497</i>
Розділ VI. Будівництво Збройних Сил незалежної України ...	508
<i>Орест Яцура. Попередники Спілки офіцерів України.</i>	<i>508</i>
<i>Богдан Якимович. Розбудова Збройних Сил України. Перший етап (до 3 січня 1992 р.)</i>	<i>515</i>
<i>Ярослав Стебнів. Ядерна зброя, безпека України і політичні сили.....</i>	<i>526</i>
<i>Олексій Лаврентюк. Яка армія нам потрібна? Хто і чому її розвалює?.....</i>	<i>537</i>
<i>Григорій Темко. Военний дух нації.....</i>	<i>542</i>
<i>Володимир Антонець. Ми маємо те, що війська не маємо.....</i>	<i>553</i>
<i>Олег Ольжич. Незнаному воякові</i>	<i>559</i>
<i>Петро Карманський. Стрілецька присяга.....</i>	<i>560</i>
Короткі відомості про авторів	561
Рекомендована література.....	565